

INGLIZ TILIDAN O'ZBEK TILIGA KIRIB KELGAN NEOLOGISMLAR

G'ulomova Feruza Yorqinboy Qizi, Zubaydova. N. N

Samarqand Davlat Chet Tillar Instituti

ANNOTATSIYA. Bu maqolada bugungi kunda tilimizda kirib kelgan va so'zlashuv nuqtimizda faol ishtirok etadigan so'zlar va ularning tahlili haqida ma'lumot beriladi. Ushbu maqolada neologizm tushunchasiga ta'rif bilan bir qatorda ingliz tilidan kirib kelayotgan so'zlarning tarjimalari, ma'nolari misollar asosida keng yoritiladi. Shu bilan birga neologizm turlari haqida umumiy ma'lumot berib o'tiladi.

Kalit so'zlar: neologism, semantic neologizmlar, funksional neologizmlar, ijtimoiy neologizmlar, stilistik, moodle, modem, wi-fi, imo.

Neologizmlar (yun. *neos* — yangi, *logos* — so'z) — jamiyat taraqqiyoti, hayotning talab-ehtiyoji bilan paydo bo'lgan yangi narsa va tushunchalarni ifodalovchi so'zlar. Neologizmlarning yangiligi dastlab paydo bo'lgan vaqtlardagina sezilib turadi. Vaqt o'tgach, ular "yangilik" xususiyatini yo'qotib, odatda, faol so'zlar qatoriga o'tadi. Masalan: hozirgi kunda marketing, reyting so'zlari faol so'zlar qatoriga aylanmoqda. Neologizmlar ilmiy asarlarda shu uslubga xos termin sifatida atash (nominativ) vazifasini bajaradi. Badiiy asarlarda, odatda, uslubiy vazifani bajaradi. Bunda qo'shimcha qilib, neologizmlar jamiyatning rivojlanishi, yangi atama, yangi muloqat turi deb ham yuritiladi.

Bugungi kunda dunyoning barcha mintaqalarida bir zumda ma'lumotga ega bo'lamiza. Buning asosiy sababi, axborot texnologiyasining rivojlanganligidir. Axborot texnologiyasi insoniyat taraqqiyotining turli davrlarida ham mavjud bo'lgan.

MOODLE-masofaviy dasturning darsliklar saqlanadigan va test topshirish platformasidir. Misol uchun: moodle ta'lim kelajagining timsolidir. Bu platform orqali ta'lim qanday berilishi va qabul qilinishini o'rganish mumkin.

MODEM-qisqartma ikki muddatda hosil bo'ladi: modulyatsiya va demodulyatsiya. Bu ulanishga imkon beruvchi aloqa moslamasi telefon liniyalari, kabellar kiradi.

MULTIMEDIA- komputerning matn, grafik, tovushli va video ma'lumotlar bilan ishlashga imkon beradi.

IT-ingiz tilida olingan bo'lib, **INFORMATION TECHNOLOGY** so'zlarning qisqartmasi.

IMO-aloqa vositasini amalga oshiruvchi ijtimoiy tarmoq.

OFFLINE-an'anaviy.

ONLINE-masofaviy.

Jamiyat axborotlashtirish jarayoni 5 ta asosiy yo'nalish bor.

1. Mehnat, texnologik va ishlab chiqarish jarayoni vositalarini kompleks avtomatlashtirish.
2. Ilmiy tadqiqotlar, loyihalash va ishlab chiqarishni axborotlashtirish.
3. Neologizmlar ilmiy asarlarda shu uslubga xos termin sifatida atash (nominativ) vazifasini bajaradi. Badiiy asarlarda, odatda, uslubiy vazifani bajaradi. Neologizmlarning paydo bo'lish yo'llari
4. Aholi xizmat ko'rsatish sohasini axborotlashtirish.

5. *Ta'lim va kadrlar tayyorlash jarayonini axborotlashtirish.*

Neologizmlarning turlari mavjud bo'lib: ular shaklning neologizm, semantic neologizmlar, funktsionalneologizmlar ijtimoiy va stilistika.

1. *Shakliy neologizmlari. Ushbu turdagi neologizm so'zlarning morfologik o'zgarishidan kelib chiqadi. Misol: fotojurnalistika sôzini oladigan bôlsak, foto alohida sôz hisoblanadi, jurnalistika ikkinchi sôz hisoblanadi. Bu ikkala sôzni birlashtirsak yangi bir sôz hosil bôladi.*
2. *Semantik neologizmlar. Ular tilda mavjud bo'lgan so'z yangi ma'noga ega bo'lganda olinadi. Misol: qidiruv tizimi, virusli, parket yoki virus.*
3. *Funktsional neologizmlar. Neologizmlarning bu tasnifi tilga so'zlarni qo'shish zarurati bilan bog'liq. Chet el sôzlari ushbu tasnifga kiradi. Misol uchun: kilo, yogurt.*
4. *Texnologik neologizmlar. Ushbu turdagi neologizm ba'zi so'zlar texnologiya va fan sohalarida yuzaga keladigan burilishlar bilan bog'liq. Ular deyarli har doim boshqa tillardan keladi. Ushbu tasnif bugungi kunda eng ko'p ishlatiladiganlardan biridir. Misol: skaner, server, selfi.*

Skaner-(inglizcha: scanner; scan — „ko'rib chiqmoq“, „qarab chiqmoq“) degan ma'noni anglatadi.

Server- ikki xil ma'noda ishlatilishi mumkin. Mijoz kompyuterlari so'roviga javob berish uchun mo'ljallangan, nisbatan yuqori hisoblash imkoniga ega bo'lgan kompyuter. Server ma'lum bir sohaga xizmat qilishi ham mumkin. Server tarmoqdagi ma'lumotlarni saqlaydi, tarmoqning boshqa nuqtalariga uzatadi va asosiy xizmati – foydalanuvchilarni internetga ulandi.

Selfi-insonning odatda qo'li yoki selfi tayoqchasi yordamida telefoniga olingan o'z rasmi. Selfilar odatda Snapchat, Instagram kabi ijtimoiy tarmoqlarda tarqatiladi..

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, hozirgi kunda bizning yurtimizda neologizmlar kôp kirib kelmoqda. Biz ôzimizning tilimizning sofligini saqlab qolish uchun kamroq neologizmlardan foydalanishimiz kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati.

1. *Xojayev A, Nurmonov A, Zaynobitdinov S. Hozirgi o'zbek tili faol so'zlarining izohli lug'ati.*
2. *Qo'ziboyeva G.S. 'Science and innovation ' - 2022*
3. *O'zbek tilining izohli lug'ati.*
4. *Yôlchiyeva. M. M, Abdixamitova.S.U, Omonova.M.SH. Ingliz tilidan ôzbek tiliga kirib kelgan bir necha neologizmlar tahlili: Central Asian Research Journal for Interdisciplinary studies.-Toshkent.*